

**Національний університет біоресурсів і природокористування України**

**Кафедра публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва**

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**

Директор ННІ неперервної освіти і туризму  
д.ю.н., професор Іван Гриценко  
“5” червня 2023 р.

**“СХВАЛЕНО”**

на засіданні кафедри публічного управління,  
менеджменту інноваційної діяльності  
та дорадництва  
Протокол № 15 від “5” червня 2023 р.  
В.о. завідувача кафедри:  
д.держ.упр., доцент Сергій Приліпко

**“РОЗГЛЯНУТО”**

Гарант ОП “Публічне управління та адміністрування”  
д.держ.упр., доцент Сергій Приліпко

## **РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

### **«ЕКОНОМІКА»**

Галузь знань: 28 “Публічне управління та адміністрування”

Спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування”

Освітньо-професійна програма: “Публічне управління та адміністрування”

Освітній ступінь: бакалавр

ННІ неперервної освіти і туризму

Розробник: професор кафедри публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва, к.е.н., професор Кулаєць М.М.

Київ – 2023 р.

**Опис навчальної дисципліни  
«Економіка»**

<b>Галузь знань, напрям підготовки, освітня програма, освітній ступінь</b>	
Освітня програма	“Публічне управління та адміністрування“
Спеціальність	“Публічне управління та адміністрування”
Освітній ступінь	бакалавр
<b>Характеристика навчальної дисципліни</b>	
Вид	Обов’язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Форма контролю	екзамен
<b>Показники навчальної дисципліни для денної форм навчання</b>	
	денна форма навчання
Рік підготовки	1
Семестр	2
Лекційні заняття	30 год.
Практичні заняття	30 год.
Самостійна робота	60 год.
Кількість тижневих годин для самостійних робіт	4
	4

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Метою** вивчення дисципліни «Економіка» є формування системи спеціальних знань та практичних навичок з основ механізму функціонування державних, комунальних приватних підприємств в сучасних умовах господарювання з врахуванням чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, та набуття студентами практичних навичок щодо їх застосування у майбутній професії.

**Предметом** дисципліни «Економіка» є способи і методи раціонального поєднання та ефективного використання всіх елементів виробничого процесу на рівні господарських формувань територіальних громад, районів, областей, держави в цілому.

### **Основні завдання:**

Завдання дисципліни «Економіка» полягає у:

- ✓ здобутті ґрунтовних знань з основних розділів багаторівневої економіки;
- ✓ набутті вмінь, спрямованих на отримання результатів господарювання шляхом ефективного використання трудових, матеріальних нематеріальних, фінансових та інвестиційних ресурсів народногосподарських формувань;
- ✓ застосуванні практичних навичок у прийнятті науково-обґрунтованих управлінських рішень;
- ✓ забезпеченні ефективного господарювання з врахуванням оптимального планування прогнозування стратегічного розвитку.

### **В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:**

- ✓ основні закономірності розвитку підприємництва;
- ✓ методи раціонального і ефективного використання основного і оборотного капіталу, людських, природних та інтелектуальних ресурсів;
- ✓ методіку аналізу і оцінки фінансово-економічного стану підприємства;
- ✓ методіку визначення собівартості продукції;
- ✓ сутність категорії «ціна», фактори ціноутворення;
- ✓ сутність категорій «ефект» та «ефективність»;
- ✓ порядок мотивації і оплати праці;
- ✓ вихід підприємства із економічної кризи, суть процедури банкрутства.

### **Вміти:**

- ✓ визначати рівень використання матеріально-технічної бази підприємства;
- ✓ обраховувати показники ефективності використання основних і оборотних фондів;
- ✓ нараховувати заробітну плату різним категоріям працюючих;
- ✓ розраховувати собівартість продукції;
- ✓ оцінювати фінансово-економічний стан суб'єкта господарської діяльності та аналізувати одержані результати;
- ✓ розробляти плани стратегічного розвитку та бізнес-плани регіонів, територіальних громад, окремих підприємств.

### **Компетентності та результати навчання за дисципліною:**

*Інтегральна компетентність* - здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

*Загальні компетентності (ЗК):*

ЗК1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

*Програмні результати навчання (ПРН).*

ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН16. Використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.

### **3. Програма та структура вивчення дисципліни.**

#### ***Змістовний Модуль 1.***

Підприємство і підприємництво, матеріальні, нематеріальні і фінансові активи.

#### **Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва.**

Види організаційно-правових форм суб'єктів господарювання: державні, комунальні, приватні, кооперативи, кластери, мале підприємництво. Законодавче забезпечення підприємництва в Україні. Планування і прогнозування районів, областей, об'єднаних територіальних громад. Державна підтримка малого підприємництва.

#### **Запитання для самоконтролю.**

1. Економічні засади функціонування різних видів суб'єктів господарювання.
2. Розвиток кооперації та її організаційні форми.
3. Які нормативно-правові документи регламентують діяльність господарських формувань?
4. Сутність поняття «товариство обмеженої відповідальності» та «товариство з додатковою відповідальністю»
5. Що означає поняття «кооперативне підприємство»?
6. Яка відмінність між акціонерним товариством закритого і відкритого типу?
7. Які шляхи активізації підприємницької діяльності в Україні?
8. Назвіть основні форми державної підтримки підприємницької діяльності.

#### **Тема 2. Ринок і продукція.**

Ринок як сфера функціонування господарського формування, його функції, склад, види та структура. Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Ринкова інфраструктура, її елементи. Поняття та механізм формування виробничої програми підприємства. Показники виробничої програми. Обґрунтування виробничої програми ресурсами та виробничими потужностями.

#### **Запитання для самоконтролю.**

1. Що розуміють під сегментацією ринку?
2. Розкрити зміст поняття «ринковий механізм».
3. Що означає поняття «кон'юнктура ринку»?
4. Що є необхідною умовою ринкової економіки?
5. Назвіть основні відмінності між валовою, товарною і чистою продукцією.

#### **Тема 3. Основний капітал.**

Економічна сутність, класифікація і структура основного капіталу. Методи оцінки основних фондів. Первісна, відновна та залишкова вартість основних фондів. Види основних фондів. Амортизація, її види, система показників ефективності відтворення та використання основних фондів. Виробнича потужність та фактори, що на неї впливають. Методи визначення потужності суб'єктів господарювання.

#### **Запитання для самоконтролю.**

1. Суть понять просте і розширене відтворення основного капіталу
2. Дайте визначення, що таке фондоозброєність.
3. Що ви розумієте під поняттям «амортизація»?

4. Знос основних фондів, його види.
5. Що ви розумієте під модернізацією виробництва?

#### **Тема 4. Оборотний капітал.**

Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів. Нормування витрат матеріальних ресурсів. Нормовані та ненормовані оборотні кошти. Методи розрахунку нормативів оборотних засобів. (аналітичний, коефіцієнтний, прямого розрахунку). Методи розрахунку показників ефективності використання оборотних коштів.

##### **Запитання для самоконтролю.**

1. Яка різниця між основним і оборотним капіталом?
2. Вплив оборотності оборотного капіталу на кінцеві результати господарювання.
3. Розрахунок нормативів оборотних коштів.
4. Проблеми ефективного використання оборотного капіталу.
5. Показники ефективності використання оборотних коштів.

#### **Тема 5. Нематеріальні активи (ресурси)**

Поняття і види нематеріальних ресурсів. Вартісна оцінка нематеріальних активів. Амортизація нематеріальних активів (ресурсів). Методичні підходи до визначення ринкової вартості нематеріальних активів – об'єктів інтелектуальної власності.

##### **Запитання для самоконтролю.**

1. Дайте визначення, що таке нематеріальні активи.
2. Що є найхарактернішою рисою цього виду ресурсів?.
3. Перерахуйте основні види нематеріальних ресурсів.
4. Яким чином суб'єкти господарювання можуть придбати нематеріальні активи?
5. Яким чином здійснюється вартісна оцінка нематеріальних активів?
6. Як визначається ціна ліцензії: методичні підходи.

#### **Тема 6. Людський капітал**

Поняття трудових факторів. Класифікація і характеристика кадрів (персоналу). Продуктивність праці її вимірники: натуральні, трудові та вартісні. Особливості управління персоналом у господарських формуваннях. Оплата праці: види форми, кадрова політика та управління персоналом.

##### **Запитання для самоконтролю.**

1. Назвіть основні показники руху кадрів на підприємствах.
2. Методи планування продуктивності праці.
3. Назвіть основні чинники зростання продуктивності праці.
4. Що розуміють під нормою виробітку?
5. В якому співвідношенні повинні знаходитися темпи росту продуктивності праці і середньої заробітної плати?

#### **Тема 7. Інформаційні ресурси.**

Поняття, форми і функції інформації, її особливості та економічне значення. Рівні інформаційної сутності. Об'єкти, предмети і показники економічного оцінювання інформаційного забезпечення управління суб'єктом господарювання.

##### **Запитання для самоконтролю.**

1. Розкрийте початковий зміст поняття «інформація»
2. Назвіть принципові властивості інформації, дайте їй визначення.
3. З чим пов'язані труднощі сприйняття інформаційної реальності?
4. Яким чином пов'язана матеріальна й інформаційна реальності?
5. Які основні функції інформації?
6. Які види інформаційних продуктів можна виділити?

7. Назвіть показники, що характеризують інформаційне забезпечення управління діяльністю підприємства.

### **Тема 8. Природні ресурси.**

Поняття природних факторів і антропогенного впливу на природу. Функції природних факторів і формування еколого-економічних відносин. Економічні властивості природних факторів. Економічний механізм регулювання використання природних факторів.

#### **Запитання для самоконтролю.**

1. Дайте визначення природних факторів.
2. Охарактеризуйте концепцію інтегрального природного ресурсу.
3. Що слід розуміти під природними ресурсами і навколишнім природним середовищем?
4. Наведіть приклади природних ресурсів.
5. Особливості фізіологічних функцій природи.

### **Тема 9. Фінансові та інвестиційні ресурси.**

Поняття та класифікація фінансових ресурсів. Процес їх формування та джерела. Поняття та види кредитних ресурсів. Суть та джерела банківського кредитування. Комерційне та державне кредитування.

Поняття, характеристика та склад інвестицій господарських формувань. Планування виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Роль фінансових інвестицій. Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій.

#### **Запитання для самоконтролю.**

1. Дайте визначення, що таке «фінансові ресурси»?
2. На які групи можна поділити фінансові ресурси?
3. Назвіть джерела формування фінансових ресурсів.
4. Які напрямки використання фінансових ресурсів?
5. Дайте визначення суті поняття «інвестиції»
6. Яка різниця між поняттями «інвестиції» та «капіталовкладення»?

#### **Змістовний Модуль 2.**

Основні економічні показники господарських формувань та фінансові результати їх діяльності.

### **Тема 10. Собівартість продукції та цінова політика**

Поняття собівартості продукції. Класифікація витрат. Характеристика кошторису витрат. Групування витрат за економічними елементами. Калькуляція і планування собівартості продукції. Ціноутворення на продукцію. Види цін, політика ціноутворення на підприємствах, диверсифікація цін. Стратегія цінової політики. Формування цін.

#### **Запитання для самоконтролю.**

1. Дайте визначення, що таке собівартість продукції?
2. Охарактеризуйте класифікацію оперативних витрат.
3. Яким чином поділяються витрати за способами перенесення вартості на продукцію?
4. Назвіть групи витрат за економічними елементами.
5. Які види собівартості ви знаєте?
6. Назвіть методи планування витрат при калькуляції собівартості.
7. Яким чином розраховуються планові калькуляції?
8. Дайте визначення ціни як економічної категорії.
9. Які види цін ви знаєте?
10. Політика ціноутворення на підприємствах різних форм власності.

### **Тема 11. Якість та конкурентоспроможність продукції.**

Поняття якості продукції та методи її оцінювання. Основні типи показників якості. Вимірювання й оцінка показників якості. Стимулювання діяльності з урахуванням якості.

Управління витратами на забезпечення якості. Концепції міжнародної конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

**Запитання для самоконтролю.**

1. Дайте визначення поняття «якість продукції»
2. Назвіть основні методи оцінювання якості продукції.
3. Які ви знаєте показники якості продукції?
4. Яким чином можна оцінити конкурентоспроможність продукції підприємства-виробника?
5. Які концепції міжнародної конкурентоспроможності суб'єктів господарювання ви знаєте?

**Тема 12. Фінансово-економічні результати діяльності господарчих суб'єктів.**

Фінансові відносини їх зміст. Основні елементи фінансового механізму. Фінансовий стан підприємства та визначення його фінансової стійкості. Результати фінансової діяльності. Формування і розподіл доходу підприємства. Види прибутку і фактори які впливають на його утворення.

**Запитання для самоконтролю.**

1. Які чинники відносяться до основних проблем фінансової діяльності?
2. Які елементи включає фінансовий механізм?
3. Назвіть фактори, які впливають на фінансовий стан.
4. Дайте визначення прибутку як економічної категорії.
5. Охарактеризуйте схему формування і розподілу доходу суб'єкта господарювання.
6. Яка різниця між прибутком і чистим прибутком?.

**Тема 13. Антикризіві аспекти діяльності господарських суб'єктів.**

Економічна безпека її характеристика. Аналіз та оцінка рівня економічної безпеки підприємства. Основні форми прояву реальних безпек. Забезпечення економічної безпеки на суб'єктах господарювання. Доступ державних органів влади до комерційної таємниці. Служба безпеки на підприємстві. Санація та реструктуризація підприємства, етапи їх проведення. Банкрутство та ліквідація підприємства.

**Запитання для самоконтролю.**

1. Економічна безпека та її цілі.
2. Оцінка рівня економічної безпеки.
3. Назвіть основні джерела загроз для економічної безпеки підприємства.
4. Які основні аспекти перевірки надійності партнера як зовнішнього джерела економічної безпеки.
5. Суть процесу реструктуризації
6. Мета проведення реструктуризації.
7. Суть процесу санації.
8. Класична модель санації.
9. Банкрутство підприємства, його причини та ознаки.
10. Процедура ліквідації збанкрутілих підприємств.

Структура навчальної дисципліни «Економіка»

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		лекції	практичні	інд.роб.	самоств.роб.
<b>Зміст модуля 1</b>					
<i>Підприємство і підприємництво, матеріальні і фінансові активи.</i>					
Тема 1. Теорії підприємств і основи підприємництва	6	2	2	-	2
Тема 2. Ринок і продукція	8	2	2	-	4
Тема 3. Основний капітал	10	2	2	-	6
Тема 4. Оборотний капітал	10	2	2	-	6
Тема 5. Нематеріальні активи (ресурси)	6	2	2	-	2
Тема 6. Людський капітал	10	2	4	-	4
Тема 7. Інформаційні ресурси	6	2	2	-	2
Тема 8. Природні ресурси	6	2	2	-	2
Тема 9. Фінансові та інвестиційні ресурси	6	2	2	-	2
<b>Разом за змістовним модулем 1</b>	68	18	20	-	30
<b>Змістовний модуль 2</b>					
Тема 10. Собівартість продукції та цінова політика	16	4	4	-	8
Тема 11. Якість та конкурентоспроможність продукції	8	2	2	-	4
Тема 12. Фінансово-економічні результати діяльності господарюючих суб'єктів	10	4	2	-	4
Тема 13. Антикризові аспекти діяльності господарських суб'єктів	18	2	2	-	14
<b>Разом за змістовним модулем 2</b>	52	12	10	-	30
<b>Усього:</b>	120	30	30	-	60



#### 4. Теми практичних і семінарських занять.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорії підприємств і основи підприємництва	2
2	Ринок і продукція	2
3	Основний капітал	2
4	Оборотний капітал	2
5	Нематеріальні активи (ресурси)	2
6	Людський капітал	4
7	Інформаційні ресурси	2
8	Природні ресурси	2
9	Фінансові та інвестиційні ресурси	2
10	Собівартість продукції та цінова політика	4
11	Якість та конкурентоспроможність продукції	2
12	Фінансово-економічні результати діяльності господарчих суб'єктів	2
13	Антикризові аспекти діяльності господарських суб'єктів	2
<b>Усього</b>		<b>30</b>

#### 5. Самостійна робота.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорії підприємств і основи підприємництва	2
2	Ринок і продукція	4
3	Основний капітал	6
4	Оборотний капітал	6
5	Нематеріальні активи (ресурси)	2
6	Людський капітал	4
7	Інформаційні ресурси	2
8	Природні ресурси	2
9	Фінансові та інвестиційні ресурси	2
10	Собівартість продукції та цінова політика	8
11	Якість та конкурентоспроможність продукції	4
12	Фінансово-економічні результати діяльності господарчих суб'єктів	4
13	Антикризові аспекти діяльності господарських суб'єктів	14
<b>Усього</b>		<b>60</b>

## **6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.**

*Контрольні питання які виносяться на екзамен.*

1. Види організаційно-правових форм суб'єктів господарювання: державні, комунальні, приватні, кооперативи, кластери, мале підприємництво.
2. Законодавче забезпечення підприємництва в Україні.
3. Державна підтримка малого підприємництва.
4. Планування і прогнозування районів, областей, об'єднаних територіальних громад.
5. Ринок як сфера функціонування господарського формування, його функції, склад, види та структура.
6. Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Ринкова інфраструктура, її елементи.
7. Поняття та механізм формування виробничої програми підприємства.
8. Показники виробничої програми. Обґрунтування виробничої програми ресурсами та виробничими потужностями.
9. Економічна сутність, класифікація і структура основного капіталу.
10. Методи оцінки основних фондів. Первісна, відновна та залишкова вартість основних фондів. Види основних фондів.
11. Амортизація, її види, система показників ефективності відтворення та використання основних фондів.
12. Виробнича потужність та фактори, що на неї впливають. Методи визначення потужності суб'єктів господарювання.
13. Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів.
14. Нормування витрат матеріальних ресурсів. Нормовані та ненормовані оборотні кошти.
15. Методи розрахунку нормативів оборотних засобів. (аналітичний, коефіцієнтний, прямого розрахунку).
16. Методи розрахунку показників ефективності використання оборотних коштів.
17. Поняття і види нематеріальних ресурсів. Вартісна оцінка нематеріальних активів.
18. Амортизація нематеріальних активів (ресурсів).
19. Методичні підходи до визначення ринкової вартості нематеріальних активів – об'єктів інтелектуальної власності.
20. Поняття трудових факторів. Класифікація і характеристика кадрів (персоналу).
21. Продуктивність праці її вимірники: натуральні, трудові та вартісні.
22. Особливості управління персоналом у господарських формуваннях.
23. Оплата праці: види форми, кадрова політика та управління персоналом.
24. Поняття, форми і функції інформації, її особливості та економічне значення. Рівні інформаційної сутності.
25. Об'єкти, предмети і показники економічного оцінювання інформаційного забезпечення управління суб'єктом господарювання.
26. Поняття природних факторів і антропогенного впливу на природу. Функції природних факторів і формування еколого-економічних відносин.
27. Економічні властивості природних факторів. Економічний механізм регулювання використання природних факторів.
29. Поняття та класифікація фінансових ресурсів. Процес їх формування та джерела.
30. Поняття та види кредитних ресурсів. Суть та джерела банківського кредитування. Комерційне та державне кредитування.
31. Поняття, характеристика та склад інвестицій господарських формувань.
32. Планування виробничих інвестицій (капітальних вкладень).
33. Роль фінансових інвестицій.
34. Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій.
35. Основні економічні показники господарських формувань та фінансові результати їх діяльності.
36. Поняття собівартості продукції.

37. Класифікація витрат. Характеристика кошторису витрат. Групування витрат за економічними елементами.
38. Калькуляція і планування собівартості продукції.
39. Ціноутворення на продукцію. Види цін, політика ціноутворення на підприємствах, диверсифікація цін.
40. Стратегія цінової політики. Формування цін.
41. Поняття якості продукції та методи її оцінювання.
42. Основні типи показників якості.
43. Вимірювання й оцінка показників якості. Стимулювання діяльності з урахуванням якості.
44. Управління витратами на забезпечення якості.
45. Концепції міжнародної конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.
46. Фінансові відносини їх зміст.
47. Основні елементи фінансового механізму.
48. Фінансовий стан підприємства та визначення його фінансової стійкості. Результати фінансової діяльності.
49. Формування і розподіл доходу підприємства.
50. Види прибутку і фактори які впливають на його утворення.
51. Економічна безпека її характеристика.
52. Аналіз та оцінка рівня економічної безпеки підприємства.
53. Основні форми прояву реальних безпек.
54. Забезпечення економічної безпеки на суб'єктах господарювання.
55. Доступ державних органів влади до комерційної таємниці.
56. Служба безпеки на підприємстві.
57. Санация та реструктуризація підприємства, етапи їх проведення.
58. Банкрутство та ліквідація підприємства.

Зразок завдання для визначення рівня засвоєння знань студентами.

<b>НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ</b>			
<b>НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ І ТУРИЗМУ</b>			
<b>ОС «Бакалавр» Спеціальність «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»</b>	<b>Кафедра публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва 2022 -2023 н. р.</b>	<b>ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1</b>  <b>з дисципліни «ЕКОНОМІКА»</b>	<b>Затверджую В.о. зав. кафедри протокол № __ від ____.____.____ р.  С.М. Приліпко</b>
<i>Екзаменаційні запитання</i>			
<b>1. Поняття підприємства, його ознаки.</b>			
<b>2. Продуктивність праці, показники та методи її вимірювання.</b>			
<b>3. Задача.</b> Визначити беззбитковий обсяг виробництва продукції за такими даними: виробнича потужність підприємства 600 тис. од. продукції, виручка від реалізації всієї продукції 9800 тис. грн. постійні витрати становлять 3400 тис. грн., змінні витрати на виробництво 600 тис. од. продукції становлять 4350 тис. грн.			
<i>Тестові завдання різних типів</i>			

	<b>Питання 1. Підприємство – це:</b>
<b>1</b>	Економічно самостійна господарська ланка з правами юридичної особи, що виготовляє продукцію, виконує роботи, надає послуги
<b>2</b>	Первинна ланка, що функціонує на основі бюджетного фінансування держави
<b>3</b>	Професійно організований колектив, що виготовляє продукцію, виконує роботи, надає послуги
<b>4</b>	Професійно організований колектив, який самостійно вирішує питання забезпечення ресурсами

	<b>Питання 2. За теорією А. Сміта наявність великого і малого виробництва обумовлюється:</b>
<b>1</b>	Досконалою (вільною) конкуренцією
<b>2</b>	Зростанням продуктивності праці
<b>3</b>	Розвитком торгівлі
<b>4</b>	Поділом праці і спеціалізацією виробництва

	<b>Питання 3. Ієрархія це:</b>
	<b>У бланку відповідей впишіть вірну відповідь</b>

	<b>Питання 4. Основний капітал – це:</b>
<b>1</b>	Засоби виробництва, які беруть участь в одному виробничому циклі і повністю переносять свою вартість на створюваний продукт
<b>2</b>	Засоби праці, які беруть участь у виробничому процесі протягом тривалого часу, зберігають свою натурально-речову форму і частинами переносять свою вартість на створюваний продукт
<b>3</b>	Засоби праці, які беруть участь у виробничому процесі і частково переносять свою вартість на створюваний продукт
<b>4</b>	Засоби праці, які протягом тривалого часу зберігають свою натурально-речову форму

	<b>Питання 5. Співвіднесіть показники руху і технічного стану основного капіталу:</b>	
1	Коефіцієнт оновлення	А) визначається відношенням недоамортизованої частини основного капіталу до його вартості на початок року;
2	Коефіцієнт вибуття	Б) визначається відношенням вартості введеного основного капіталу до його наявності на кінець року;
3	Коефіцієнт зносу	В) визначається відношенням вартості основного капіталу, що вибув, до його наявності на початок року;
4	Коефіцієнт придатності	Г) визначається відношенням величини зносу основного капіталу до його вартості на початок року.

	<b>Питання 6. Основний заробіток працівника у разі погодинної оплати праці визначається:</b>	
1	відпрацьованим часом і тарифною ставкою	
2	відпрацьованим часом і відрядною розцінкою	
3	нормативною трудомісткістю роботи і тарифною ставкою	
4	обсягом виконаної роботи і відрядною розцінкою	
5	обсягом виконаної роботи і тарифною ставкою	

	<b>Питання 7. Протягом місяця робітник за 100 год. виготовляє 200 деталей. Трудомісткість продукції складає:</b>	
1	2 год.	
2	0,5 год.	
3	0,2 год.	

	<b>Питання 8. Якщо прибуток від реалізації продукції становить 30000 грн., виробнича собівартість продукції 55000 грн., а повна собівартість 60000 грн, то рівень рентабельності становитиме:</b>	
1	50%	
2	26%	
3	55%.	

	<b>Питання 9. Вставте пропущені поняття:</b>	
1	..... – це частина чистого доходу, що залишається підприємству після відшкодування всіх витрат, пов'язаних з виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності	
2	..... - грошовий вираз вартості товару	

	<b>Питання 10. Точка безбитковості відображає:</b>	
1	величину обсягу продукції, при якій продуктивність ресурсів є максимальною	
2	обсяг реалізації продукції, при якому витрати є мінімальними	
3	співвідношення між постійними і змінними витратами	
4	обсяг випуску продукції, при якому досягається самоокупність виробництва	
5	величину обсягу продукції, понад який підприємство одержуватиме прибутки	

*Куласць М.М.*

## 7. Методи навчання.

Основними видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: а) лекції; б) самостійна робота студентів; в) консультації; г) практичні і семінарські заняття.

Методи навчання є одним з найважливіших компонентів навчального процесу. Без відповідних методів діяльності неможливо реалізувати цілі і завдання навчання, досягнути відповідних результатів. У процесі навчання зв'язок методу з іншими компонентами зворотній: метод є похідним від цілей, завдань, змісту, форм навчання; водночас він суттєво впливає на можливості їх практичної реалізації. Навчання прогресує настільки, наскільки дозволяють йому рухатись уперед застосовані методи.

Під час викладення дисципліни «Економіка» застосовуються наступні методи навчання:

I. Методи організації і самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності

I.I. Методи навчання за джерелом передачі та сприймання інформації:

- словесні (лекція, пояснення, семінарське заняття),
- наочні (ілюстрація, демонстрація в т.ч. за допомогою ТЗН),
- практичні (дослідження, практичні роботи, реферати, індивідуальні семестрові завдання)

- опрацювання літературних джерел;

I.II. Методи навчання за логікою передачі і сприймання навчальної інформації:

- індуктивні (від одиничного до загального, від конкретного до абстрактного)
- дедуктивні (сприяє засвоєнню навчального матеріалу на основі узагальнень: від загального до одиничного);

I.III. Методи навчання за рівнем самостійності (напруженості) пізнавальної діяльності, якого досягають студенти, працюючи за схемою навчання, запропонованою викладачем:

- репродуктивний,
- проблемний,
- частково-пошуковий,
- дослідницький;

I.IV. Методи навчання за ступенем керівництва навчальною роботою

- навчальна робота під керівництвом викладача (практична робота в аудиторії);
- самостійна робота студента;

II. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності

- ділова або рольова гра,
- дискусія,
- «мозкова атака»,
- аналіз конкретних ситуацій,
- проблемна лекція.

## 8. Форми контролю

При вивченні дисципліни «Економіка» застосовуються наступні методи контролю: усний і письмовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення модульної оцінки і враховуються при визначенні підсумкової залікової оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) контролюється на лекціях відповідно до конкретних цілей, практичних і семінарських заняттях, засвоєння змістових модулів (проміжний контроль) – на підсумкових заняттях.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів:

- розв'язування задач;
- виконання творчих завдань.

Модульний контроль є складовою кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Завданням модульного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого модуля дисципліни. Модуль – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий модуль включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Модульна оцінка – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим модулем.

Поточний контроль здійснюється під час проведення модульного контролю.

Підсумковий контроль засвоєння модулів здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих модулів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

### **Формами контролю засвоєння основного матеріалу курсу визначаються:**

1. Опитування студентів під час проведення практичних занять.
2. Контрольні письмові роботи (тести) в аудиторії на практичних заняттях (0.5 год. на тест) як результат засвоєння матеріалу.
3. Індивідуальні завдання (реферати та підсумкові роботи) для самостійного опрацювання додаткового матеріалу по тематиці курсу.
4. Екзаменаційне завдання як результат вивчення всього курсу.

### **9. Методичне забезпечення**

1. Методичні рекомендації до занять для проведення практичних занять та виконання самостійної роботи студентів спеціальності: «Публічне управління та адміністрування» денної форми навчання дисципліни “Економіка” для здобувачів вищої.
2. Навчальні матеріали, розміщені на платформі Ельорн.

### **10. Рекомендована література**

#### **Базова**

1. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства: підручник. Київ: Ліра-К, 2013. 664 с.
2. Березін О. В. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: Знання, 2009. 390 с.
3. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: Атіка, 2006. 480 с.
4. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор - Видавництво, 2016. 378 с.
5. Бондар Н.М. Економіка підприємства: навч. посібник. К.:А.С.К., 2005. 380 с.
6. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства: навч. посібник. Київ: Знання, 2013. 446 с.
7. Воронкова В. Г. Основи підприємництва: теорія та практикум: навч. посібник. Київ: Ліра-К, 2014. 455 с.
8. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 344 с.
9. Гой І. В. Підприємництво: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2013. 368 с.
10. Грибик І. І. Економіка та управління підприємством: теорія і практика: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2014. 428 с.
11. Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погріщук Б. В. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 304 с.

12. Доберчак Н. І. Економіка виробництва: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2015. 258 с.
13. Економіка підприємства: збірник засобів діагностики: навч. посіб. / За заг. ред. М. В. Афанасьєва. Київ: Ліра-К, 2013. – 112 с.
14. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ: КНЕУ, 2005. 528 с.
15. Економіка підприємства: підручник / За ред. А.В. Шегди. Київ: Знання, 2006. 614 с.
16. Економіка підприємства: компетентність і ефективність розвитку: навч. посіб. / За заг ред В. С. Пономаренка. Київ: Ліра-К, 2013. 152 с.
17. Економіка підприємства: підручник / за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. вид. 4-те, перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2009. 816 с.
18. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посіб. / Дорошенко Г. О., Семенець А. О., Пасенко Н. С. та ін. Київ: Ліра-К, 2013. 328 с.
19. Економіка підприємства: формування компетентностей на основі тренінгів: навч. посіб. / За заг ред М. В. Афанасьєва. Київ: Ліра-К, 2013. 360 с.
20. Економіка сільського господарства: навч. посібник / За ред. В. К. Збарського, В. І. Мацибори. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Каравела, 2012. 312 с.
21. Економіка: навч. посібник / за ред. С. В. Степаненка. Київ: КНЕІ, 2001. 306 с.
22. Єрмаков О. Ю., Балановська Т. І. Економіка і підприємництво, менеджмент: навч. посіб. Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2011. 352 с.
23. Захарченко В. І. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2014. 300 с.
24. Захарченко В. І., Меркулов М.М. Економіка підприємства: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2014. 300 с.
25. Захарчин Г. М. Основи підприємництва: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Ліра-К, 2013. 407 с.
26. Круш П. В. Економіка (розрахунки фінансово-інвестиційних операцій в EXCELL): навч. посібник. Київ: Цул, 2014. 256 с.
27. Круш П. В., Клименко О. В. Економіка (розрахунки фінансово- інвестиційних операцій в Excel). 2-е вид. Київ: Ліра-К, 2013. 344 с.
28. Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посібник. Київ: Ліра-К, 2014. 208 с.
29. Кулішов В. В. Економічний довідник підприємця: навч. посібник. Київ: Ліра-К, 2013. 162 с.
30. Курган В. П. Економіка аграрних підприємств: навч.-метод. посіб. Київ: Ліра-К, 2015. 270 с.
31. Мельнік Л. Г. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2015. 876 с.
32. Міценко Н. Г. Економіка підприємства: теорія і практикум: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2014. 688 с.
33. Семенда Д.К., Здоровцов О. І., Котик П.С. Аграрна економіка. Умань, 2005. 318 с.
34. Устенко О.Л. Економіка підприємництва: метод. посібн. Київ: МАУП, 1999. 44 с.
35. Шаповал В. М., Аврамчук Р.Н., Ткаченко О.В. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 288 с.
36. Шарко М. В., Мешкова-Кравченко Н. В., Радкевич О. М. Економіка підприємства: навч. посібник. Херсон: Олді-плюс, 2014. 436 с.
37. Шевченко Л. С. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2014. 208 с.
38. Яркіна Н. М. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: Ліра-К, 2015. 498 с.



## 11. Інформаційні ресурси

1. Господарський кодекс України // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
2. Кодекс законів про працю України // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
3. Податковий кодекс України // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
4. Цивільний кодекс України // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
5. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
6. Закон України «Про інноваційну діяльність» // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
7. Закон України «Про оплату праці» // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
8. Закон України «Про стандартизацію» // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
9. Закон України «Про сертифікацію» // [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua) .
10. Офіційний веб-портал Державної служби статистики України: [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.